

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2025.6.62>

ПРИЙМАК О. О.

ПОНЯТТЯ, СУТНІСТЬ ТА ОЗНАКИ ПОЛІГРАФІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ОБ'ЄКТА АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

THE CONCEPT, ESSENCE AND CHARACTERISTICS OF PRINTING ACTIVITIES AS AN OBJECT OF ADMINISTRATIVE AND LEGAL REGULATION

У статті досліджено поняття, сутність та ознаки поліграфічної діяльності як самостійного об'єкта адміністративно-правового регулювання. Обґрунтовано актуальність дослідження, яка зумовлена відсутністю у чинному законодавстві України легального визначення поняття «поліграфічна діяльність», незважаючи на його широке використання у нормативних актах, науковій літературі та практиці публічного адміністрування. Проаналізовано етимологічні, доктринальні та нормативні підходи до розуміння поліграфічної діяльності, досліджено її співвідношення з поняттями «видавнича справа», «видавнича діяльність», «виготовлення видавничої продукції», «інформаційна діяльність» і «господарська діяльність».

Доведено, що поліграфічна діяльність має комплексну правову природу та повинна розглядатися у трьох взаємопов'язаних вимірах: виробничо-технологічному, господарському та інформаційно-комунікативному. Встановлено, що вона поєднує ознаки матеріального виробництва, різновиду господарської діяльності та технологічної ланки інформаційного процесу, забезпечуючи матеріалізацію, тиражування та введення інформації у суспільний обіг.

На підставі аналізу положень законодавства України, наукових джерел і сучасних доктринальних підходів обґрунтовано можливість розглядати поліграфічну діяльність як самостійний об'єкт адміністративно-правового регулювання. Визначено її основні кваліфікуючі ознаки, до яких віднесено господарський характер, виробничо-технологічну спрямованість, тиражність, інформаційно-комунікативне призначення, здійснення спеціальними суб'єктами, регламентованість технічними стандартами та перебування під державним адміністративним контролем. Запропоновано авторське визначення поняття «поліграфічна діяльність», що враховує її виробничу, інформаційну та адміністративно-правову природу.

Отримані результати можуть бути використані під час удосконалення адміністративного законодавства, систематизації інформаційного законодавства України, підготовки Інформаційного кодексу України, а також у подальших дослідженнях проблем адміністративно-правового регулювання поліграфічної діяльності.

Ключові слова: поліграфічна діяльність; адміністративно-правове регулювання; видавнича справа; інформаційні відносини; господарська діяльність; публічне адміністрування; друкована продукція.

The article examines the concept, essence and characteristics of printing activity as an independent object of administrative and legal regulation. The relevance of the study is обусловлено by the absence of a statutory definition of the concept of «printing activity» in the current legislation of Ukraine despite its widespread use in legislation, legal doctrine and public administration practice. The etymological, doctrinal and legislative approaches to understanding printing activity are analysed together with its relationship to publishing, publishing activity, manufacturing of publishing products, information activity and economic activity.

It is substantiated that printing activity has a complex legal nature and should be considered in three interrelated dimensions: technological, economic and information-communication. Printing activity combines the features of material production, a type of economic activity and a technological component of the information process by ensuring the materialisation, reproduction and dissemination of information.

Based on the analysis of Ukrainian legislation and legal doctrine, the article proves that printing activity constitutes an independent object of administrative and legal regulation. Its main characteristics include economic nature, production and technological orientation, reproduction of printed materials, information and communication purpose, performance by specialised business entities, compliance with technical standards and operation under state administrative supervision. An author's definition of printing activity is proposed, taking into account its production, informational and administrative legal nature.

The obtained results may be used in improving Ukrainian administrative legislation, systematising information legislation, preparing the Information Code of Ukraine and further research on administrative and legal regulation of printing activity.

Key words: *printing activity; administrative and legal regulation; publishing; information relations; economic activity; public administration; printed products.*

Постановка проблеми та стан наукової розробки проблеми. Сучасний розвиток інформаційного суспільства, цифрових технологій, ринкової економіки та процесів європейської інтеграції зумовлює необхідність переосмислення ролі поліграфічної діяльності у функціонуванні держави. Поліграфія вже давно перестала бути виключно виробничо-технологічною галуззю, перетворившись на важливий елемент інформаційної, культурної та економічної інфраструктури, що забезпечує матеріалізацію, тиражування та введення в обіг друкованої продукції різного призначення. Одночасно поліграфічна діяльність є сферою, в якій поєднуються виробничі, господарські, інформаційні та адміністративні правовідносини, що обумовлює комплексний характер її правового регулювання.

Незважаючи на широке використання терміна «поліграфічна діяльність» у нормативних актах, державних стандартах, науковій літературі та управлінській практиці, чинне законодавство України не містить його легального визначення. Нормативне регулювання здійснюється переважно через категорії «виготовлення видавничої продукції», «видавнича справа», «інформаційна діяльність», що породжує термінологічну невизначеність, ускладнює встановлення предметних меж адміністративно-правового регулювання та визначення компетенцій органів публічної адміністрації.

Окремі аспекти функціонування поліграфічної та видавничої галузі досліджувалися у працях О. Афоніна, О. Кобилянського, С. Карапетяна, М. Сенченка, В. Теремка, М. Тимошика, Я. Запаса, Н. Зелінської, Я. Ісаєвича, Л. Швайки та інших учених, які розглядали переважно технологічні, економічні та організаційні питання розвитку видавничо-поліграфічного комплексу. Теоретичні засади адміністративно-правового регулювання, предмет адміністративного права та особливості публічного адміністрування висвітлені у працях В. Авер'янова, Ю. Битяка, В. Галуцького, В. Колпакова, О. Кузьменко, Є. Курінного, С. Петкова та інших представників науки адміністративного права.

Але при цьому комплексне дослідження поліграфічної діяльності саме як самостійного об'єкта адміністративно-правового регулювання у сучасній юридичній науці практично відсутнє. Недостатньо розробленими залишаються питання поняття та ознак поліграфічної діяльності, її співвідношення із суміжними категоріями, визначення місця у системі інформаційних і господарських відносин та обґрунтування критеріїв виокремлення поліграфічної діяльності як самостійного об'єкта адміністративно-правового впливу держави.

Метою статті є дослідження поняття, сутності та ознак поліграфічної діяльності як об'єкта адміністративно-правового регулювання.

Виклад основного матеріалу. Аналіз чинного законодавства України засвідчує, що термін «поліграфічна діяльність» безпосередньо не отримав легального визначення у формі окремої дефініції, однак його зміст розкривається через низку пов'язаних нормативних понять. Центральне місце в системі правового регулювання відповідних відносин посідає Закон України «Про видавничу справу» від 5 червня 1997 року № 318/97-ВР, який діє у редакції, чинній станом на час підготовки цього дослідження, з урахуванням змін, унесених до нього впродовж 2014–2024 років [1]. Цей Закон визначає загальні засади видавничої справи, регулює порядок організації та провадження видавничої діяльності, розповсюдження видавничої продукції, умови взаємовідносин

і функціонування суб'єктів видавничої справи.

Відповідно до статті 1 зазначеного Закону видавнича справа тлумачиться як провадження або поєднання суб'єктами господарювання таких видів діяльності: видавничої діяльності, виготовлення видавничої продукції, розповсюдження видавничої продукції [1]. Саме поняття «виготовлення видавничої продукції» найтісніше відповідає змісту поліграфічної діяльності. Законодавець визначає виготовлення видавничої продукції як виробничо-технологічний процес відтворення визначеним тиражем видавничого оригіналу поліграфічними чи іншими технічними засобами [1]. Ця дефініція має фундаментальне значення для розуміння поліграфічної діяльності, оскільки закріплює її ключові конститутивні характеристики: виробничо-технологічний характер, спрямованість на відтворення видавничого оригіналу, тиражність (множинність відтворення) та застосування поліграфічних або інших технічних засобів.

Суб'єкт, що здійснює виготовлення видавничої продукції, у Законі України «Про видавничу справу» позначається як виготовлювач видавничої продукції – фізична чи юридична особа, що здійснює виготовлення замовленого тиражу видання. Показово, що законодавець наділяє виготовлювача особливим правовим статусом: згідно із приписами Закону виготовлювач має право на видавничу діяльність після внесення його до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції з усіма правами та обов'язками, передбаченими Законом України «Про видавничу справу» для видавця [1]. Це положення прямо свідчить про включення поліграфічної діяльності (у формі виготовлення видавничої продукції) до системи державно регульованих відносин у сфері видавничої справи.

Важливе значення для розуміння змісту поліграфічної діяльності мають також національні стандарти України у сфері поліграфії та видавничої справи. Зокрема, Державний стандарт України ДСТУ 3018-95 «Видання. Поліграфічне виконання. Терміни та визначення» встановлює терміни та визначення відповідних їм понять у галузі поліграфічного оформлення і виконання видань [2]. У свою чергу, ДСТУ 3003:2006 «Технологія поліграфічних процесів. Терміни та визначення понять» унормовує термінологію стосовно технології поліграфічних процесів [3]. Ці стандарти, хоча й не є актами адміністративного законодавства у власному розумінні, відіграють важливу техніко-юридичну роль, оскільки формують понятійний апарат галузі та встановлюють вимоги, дотримання яких є обов'язковим для суб'єктів поліграфічної діяльності. Слід підкреслити, що звернення до національних стандартів є необхідним прийомом юридичної техніки під час тлумачення бланкетних та відсильних норм, які регулюють відносини у сфері поліграфії.

Аналіз наведених нормативних положень дозволяє констатувати, що чинне законодавство України оперує переважно поняттям «виготовлення видавничої продукції», тоді як термін «поліграфічна діяльність» використовується здебільшого в науковій, навчальній та управлінській практиці як більш узагальнене найменування відповідної сфери. При цьому обсяг поняття «поліграфічна діяльність» є ширшим за поняття «виготовлення видавничої продукції», оскільки охоплює не лише відтворення власне видавничої продукції, а й виготовлення іншої друкованої продукції (етикеткової, пакувальної, бланкової, рекламної, цінних паперів, документів суворого обліку тощо), яка не завжди підпадає під поняття видавничої продукції у розумінні Закону України «Про видавничу справу». Зазначене співвідношення понять має принципове значення для окреслення предметних меж адміністративно-правового регулювання.

Належне визначення поняття поліграфічної діяльності неможливе без встановлення її співвідношення із суміжними правовими категоріями – видавничою справою, видавничою діяльністю, інформаційною діяльністю та господарською діяльністю. Розмежування цих понять має не лише термінологічне, а й регулятивне значення, оскільки визначає, які саме норми законодавства підлягають застосуванню до відповідних відносин.

Насамперед слід розмежувати поліграфічну діяльність і видавничу діяльність. Згідно із Законом України «Про видавничу справу» видавнича діяльність – це організаційно-творча, господарсько-виробнича діяльність видавців, спрямована на підготовку і випуск у світ видавничої продукції [1]. Отже, видавнича діяльність має яскраво виражений організаційно-творчий характер: її змістом є редакційно-видавниче опрацювання твору, формування видавничого оригіналу, ухвалення рішення про випуск видання у світ. Натомість поліграфічна діяльність (виготовлення видавничої продукції) є переважно виробничо-технологічною: її змістом є не творче опрацювання, а технічне відтворення вже готового видавничого оригіналу визначеним тиражем. Таким чином, видавнича і поліграфічна діяльність співвідносяться як діяльність творчо-організаційна і діяльність виробничо-технологічна, які, попри тісний зв'язок, мають самостійний характер і можуть здійснюватися різними суб'єктами.

Поліграфічна діяльність співвідноситься з видавничою справою як частина із цілим. Видавнича справа є родовим поняттям, що охоплює три відносно самостійні складники – видавничу діяльність, виготовлення видавничої продукції (поліграфічну діяльність) та розповсюдження видавничої продукції. Поліграфічна діяльність, будучи одним із цих складників, водночас виходить за межі видавничої справи у власному розумінні, оскільки, як зазначалося, охоплює виготовлення й іншої друкованої продукції, що не належить до видавничої. Ця обставина зумовлює своєрідний «подвійний» правовий режим поліграфічної діяльності: у частині виготовлення видавничої продукції вона регулюється законодавством про видавничу справу, а в частині виготовлення іншої друкованої продукції – загальними нормами господарського та адміністративного законодавства, а також спеціальними актами (наприклад, щодо виготовлення бланків цінних паперів, документів суворої звітності тощо).

Особливого розгляду потребує співвідношення поліграфічної діяльності з інформаційною діяльністю. Відповідно до Закону України «Про інформацію» інформаційна діяльність розуміється як сукупність дій, спрямованих на задоволення інформаційних потреб громадян, юридичних осіб і держави [4]. Поліграфічна діяльність, забезпечуючи матеріальне відтворення й тиражування носіїв інформації, виступає технологічною ланкою інформаційного процесу, опосередковуючи доведення інформації до необмеженого кола осіб. Саме цей інформаційно-комунікативний аспект надає поліграфічній діяльності особливого суспільного значення і водночас зумовлює потребу в її державному регулюванні: держава зацікавлена не лише в упорядкуванні виробничо-господарських відносин, а й у забезпеченні законності змісту тиражованої продукції, у запобіганні виготовленню продукції, обіг якої заборонено законодавством.

Необхідно також враховувати, що впродовж останніх років система інформаційного законодавства України зазнала суттєвого реформування. Зокрема, Закон України «Про медіа» від 13 грудня 2022 року № 2849-IX, який набрав чинності 31 березня 2023 року, визнав такими, що втратили чинність, низку раніше чинних актів, у тому числі Закон України «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні» [5; 6]. Це реформування суттєво змінило правовий режим діяльності друкованих медіа, однак безпосередньо не скасувало регулювання видавничої справи та виготовлення видавничої продукції, які продовжують регулюватися Законом «Про видавничу справу». Отже, необхідно чітко розмежовувати правовий режим друкованих медіа (сфера дії Закону України «Про медіа») і правовий режим поліграфічної діяльності як виробничо-технологічної діяльності з виготовлення друкованої продукції (сфера дії передусім Закону України «Про видавничу справу» та загального господарського законодавства). Змішування цих режимів є поширеною методологічною помилкою, якої слід уникати під час дослідження адміністративно-правового регулювання поліграфічної діяльності.

Нарешті, поліграфічна діяльність співвідноситься із загальною категорією господарської діяльності як вид із родом. За приписами Господарського кодексу України господарською діяльністю визнавалася діяльність суб'єктів господарювання у сфері суспільного виробництва, спрямована на виготовлення та реалізацію продукції, виконання робіт чи надання послуг вартісного характеру, що мають цінову визначеність [7]. Поліграфічна діяльність повністю відповідає цим ознакам, будучи різновидом виробничої господарської діяльності, що означає, що на неї поширюються загальні засади державного регулювання господарської діяльності, зокрема принципи, закріплені законодавством про засади державної регуляторної політики та про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності [8; 9].

З'ясування сутності поліграфічної діяльності передбачає виявлення її внутрішньої природи, тобто тих глибинних характеристик, які визначають її якісну своєрідність. Проведений аналіз дозволяє стверджувати, що сутність поліграфічної діяльності має дуалістичний (двоєдиний) характер, що поєднує виробничо-технологічну та інформаційно-комунікативну складові.

Виробничо-технологічна складова відображає матеріальну природу поліграфічної діяльності як процесу створення матеріалізованого продукту – друкованого виробу. У цьому аспекті поліграфічна діяльність є видом матеріального виробництва, що передбачає послідовне здійснення низки технологічних процесів: друккарських (підготовка видавничого оригіналу, виготовлення друккарських форм), власне друккарських (нанесення фарби на матеріальний носій за допомогою друккарської форми) та післядруккарських (брошурувально-палітурні, оздоблювальні процеси). Ця складова зумовлює необхідність застосування до поліграфічної діяльності технічних регламентів, національних стандартів, санітарно-гігієнічних вимог (зокрема, гігієнічних вимог до друкованої продукції для дітей), а також вимог щодо якості виготовленої продукції.

Інформаційно-комунікативна складова відображає соціальну природу поліграфічної діяльності як засобу матеріалізації та поширення інформації. У цьому аспекті поліграфічна діяльність не зводиться до простого виробництва матеріальних об'єктів, а виступає ланкою суспільного інформаційного процесу, за допомогою якого забезпечується реалізація конституційного права кожного вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію (стаття 34 Конституції України)¹. Саме ця складова зумовлює особливе публічно-правове значення поліграфічної діяльності та інтерес держави до її впорядкування. Зокрема, законодавство встановлює заборону виготовлення видавничої продукції, обіг якої заборонено законом, а також продукції, що містить заклики, спрямовані на ліквідацію незалежності України, зміну конституційного ладу насильницьким шляхом, порушення суверенітету і територіальної цілісності держави, підрив її безпеки, пропаганду війни, насильства, розпалювання міжнаціональної, расової, релігійної ворожнечі [10].

Поєднання зазначених складових формує сутнісну своєрідність поліграфічної діяльності, яка полягає в тому, що вона є виробничо-господарською за формою та інформаційно-комунікативною за суспільним призначенням. Зазначена двоєдність визначає й особливості її правового регулювання: до поліграфічної діяльності одночасно застосовуються норми, спрямовані на впорядкування господарсько-виробничих відносин (реєстрація суб'єктів, вимоги до якості продукції, державний нагляд у сфері господарської діяльності), і норми, спрямовані на забезпечення законності інформаційного змісту продукції (заборона виготовлення протиправної продукції, вимоги до вихідних відомостей видань, забезпечення обов'язкового примірника документів). Саме комплексний характер відносин, що виникають у сфері поліграфічної діяльності, зумовлює переважне застосування до їх упорядкування адміністративно-правових засобів, які найкраще пристосовані для регулювання відносин, що виникають у зв'язку зі здійсненням публічного адміністрування.

Висновки. На підставі проведеного аналізу видається можливим виокремити систему кваліфікуючих ознак поліграфічної діяльності, сукупність яких дозволяє відмежувати її від суміжних видів діяльності та визначити її специфіку як об'єкта адміністративно-правового регулювання.

По-перше, поліграфічна діяльність має господарський характер. Вона здійснюється суб'єктами господарювання (юридичними особами та фізичними особами – підприємцями) у сфері суспільного виробництва, спрямована на виготовлення та реалізацію продукції вартісного характеру і, як правило, має на меті систематичне одержання прибутку. Ця ознака зумовлює поширення на поліграфічну діяльність загального режиму господарської діяльності та відповідних засобів державного регулювання економіки.

По-друге, поліграфічна діяльність має виробничо-технологічний характер. Її змістом є творче опрацювання твору, а технічне відтворення видавничого оригіналу за допомогою поліграфічних чи інших технічних засобів. Ця ознака прямо закріплена в легальному визначенні виготовлення видавничої продукції як виробничо-технологічного процесу і дозволяє розмежувати поліграфічну діяльність із творчо-організаційною видавничою діяльністю.

По-третє, поліграфічна діяльність характеризується спрямованістю на відтворення (тиражування). Її результатом є не одиничний об'єкт, а визначений тираж, тобто множина ідентичних примірників. Ознака тиражності (множинності відтворення) відображена вже в самій етимології терміна «поліграфія» та є однією з визначальних характеристик відповідної діяльності. Ця ознака має регулятивне значення, оскільки саме масовість відтворення зумовлює потенційно широкий вплив продукції на суспільство і, відповідно, посилений публічний інтерес до її законності.

По-четверте, поліграфічна діяльність тісно пов'язана з інформаційними відносинами. Її продукт – друкований виріб – є матеріальним носієм інформації, призначеної для поширення. Ця ознака надає поліграфічній діяльності інформаційно-комунікативного виміру та зумовлює застосування до неї спеціальних вимог, спрямованих на забезпечення законності інформаційного змісту продукції.

По-п'яте, поліграфічна діяльність здійснюється спеціальним суб'єктом. Виготовлювач видавничої продукції набуває відповідного правового статусу після внесення до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції (у випадках, передбачених законом) і несе встановлені законодавством права та обов'язки [10²]. Ця ознака свідчить

¹ Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28.06.1996. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>

² Про затвердження Порядку ведення Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції: постанова Кабінету Міністрів України від 10 березня 2017 р. № 135 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 18 липня 2024 р. № 824) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/135-2017-п#Text>

про наявність особливого адміністративно-правового статусу суб'єктів поліграфічної діяльності та про застосування до них реєстраційних (обліково-легітимізаційних) процедур.

По-шосте, поліграфічна діяльність характеризується регламентованістю технічними нормами та стандартами. Виготовлювач зобов'язаний забезпечувати точне відтворення видавничого оригіналу, дотримання вимог щодо якості кожного примірника видання у замовленому тиражі, а також вимог державних і міждержавних стандартів, технічних умов та інших нормативних документів. Ця ознака відображає техніко-юридичний характер значної частини вимог, що ставляться до поліграфічної діяльності.

По-сьоме, поліграфічна діяльність підпорядкована режиму державного нагляду (контролю) та несе в собі потенціал адміністративної відповідальності за порушення встановлених вимог. Особи, винні у порушенні законодавства про видавничу справу, несуть дисциплінарну, адміністративну, цивільно-правову або кримінальну відповідальність згідно із законом. Ця ознака безпосередньо характеризує поліграфічну діяльність як об'єкт саме адміністративно-правового регулювання.

Наведена система ознак не є вичерпною, однак у своїй сукупності вона дозволяє сформувати достатньо повне уявлення про поліграфічну діяльність як самостійне правове явище. Ключовим є те, що ці ознаки характеризують поліграфічну діяльність одночасно з двох боків – як вид господарської діяльності та як складник інформаційно-комунікативного процесу, що і визначає її особливий правовий режим.

Список використаних джерел:

1. Про видавничу справу : Закон України від 05.06.1997 № 318/97-ВР (зі змінами). Відомості Верховної Ради України. 1997. № 32. Ст. 206. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/318/97-вр>
2. Технологія поліграфічних процесів. Терміни та визначення понять : ДСТУ 3003:2006. Київ : Держспоживстандарт України, 2006. 32 с.
3. Видання. Поліграфічне виконання. Терміни та визначення : ДСТУ 3018-95. Київ : Держстандарт України, 1995. 21 с.
4. Про інформацію : Закон України від 02.10.1992 № 2657-XII (зі змінами). Відомості Верховної Ради України. 1992. № 48. Ст. 650. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>
5. Про медіа : Закон України від 13.12.2022 № 2849-IX. Офіційний вісник України. 2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20>
6. Продруковані засоби масової інформації (преси) в Україні: Закон України від 16 листопада 1992 р. № 2782-XII // Відомості Верховної Ради України. 1993. № 1. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2782-12>. (втратив чинність)
7. Господарський кодекс України : Закон України від 16.01.2003 № 436-IV (зі змінами). Відомості Верховної Ради України. 2003. № 18–22. Ст. 144. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (втратив чинність)
8. Господарський кодекс України втратив чинність: ключові зміни вже з 28 серпня 2025 року, що і для кого зміниться URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/1869305/>
9. Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб: Закон України від 9 січня 2025 року № 4196-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4196-20#n240>
10. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28.06.1996. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
11. Про затвердження Порядку ведення Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції: постанова Кабінету Міністрів України від 10 березня 2017 р. № 135 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 18 липня 2024 р. № 824) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/135-2017-п#Text>

Дата першого надходження статті до видання: 11.10.2025

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 12.11.2025

Дата публікації (оприлюднення) статті: 24.11.2025